

**Helsingin hovioikeuden
toimintakertomus
vuodelta 2021**

Sisällysluettelo

Presidentin katsaus	3
Lainkäyttö	4
Lainkäyttötyö tilastojen perusteella.....	4
Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen	5
Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat	5
Asioiden jakaantuminen käräjäoikeuksittain	5
Lainkäyttötyön seuraaminen.....	6
Eräitä Helsingin hovioikeuden vuonna 2021 ratkaisemia asioita	6
Tietopyyntöjen käsittely	9
Laadun hallinta ja kehittäminen	9
Lainkäytön yhtenäisyys	9
Koulutustoimikunta	9
Kansliahenkilökunnan koulutustyöryhmä	10
Yliopistopainotteinen laatuhanke.....	11
Tarkastustoiminta.....	12
ICT-asiat	12
Hovioikeuspiirin yhteinen tietopalveluyksikkö	13
Toiminnan mukauttaminen koronavirusepidemiaan.....	13
Henkilöstö ja hallinto	14
Henkilöstö ja henkilöstörakenne.....	14
Talous.....	15
Johtoryhmä.....	15
Toimikunnat ja työryhmät.....	15
Työsuojaus ja työhyvinvointi.....	15
Yhteistoiminta hovioikeudessa.....	16
Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta	16
Nimitysmenettely.....	17
Viestintä.....	18
Mediatuomaritoiminta	18
Lausunto- ja tutkimustoiminta.....	19
Liite 1 - Helsingin hovioikeuden tilastoja vuosilta 2017 – 2021	20
Liite 2 - Helsingin hovioikeuden organisaatiokaavio.....	21

Presidentin katsaus

Alkanut on juhluvuosi, sillä Helsingin hovioikeus täyttää 70 vuotta lokakuussa 2022. Helsingin hovioikeuden perustamisesta annettu laki tuli voimaan 1.10.1952. Suomen pääkaupunki sai hovioikeuden, joka oli Suomeen perustetuista hovioikeuksista neljäs. Uuden tuomiopiirinsä rikos- ja siviiliasioiden lisäksi Helsingin hovioikeus otti vastaan silloisen sotaylioikeuden tehtävät. Sitten Helsingin hovioikeudesta on tullut henkilöstömäärältään Suomen suurin hovioikeus.

Aika oli tuolloin 1950-luvun alkupuolella kypsä oikeudenhoidon lisäresursoinnille. Samaa toivoisi myös 2020-luvun alkupuolelta – kasvaneen pääkaupunkiseudun jutturuuhkan vuoksi tarve lisäresursseille on oikeudenhoidon jokaisella osa-alueella huutava. Korkea työkuorma henkilöstöllämme alkaa olla kestävyyn rajoilla. Helsingin hovioikeudessa erityisenä oikeudenhoidon resursseja vaativana asiaryhmänä ovat laajat riita- ja rikosjutut, joissa pidetään pääkäsittely. Kun asia saapuu hovioikeuteen, on sen käsittelyssä usein tapahtunut viivästyksiä jo esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai käräjäoikeudessa. Itse asiassa juuri pääkaupunkiseudulla rikosjuttujen kaikki nämä vaiheet ovat keskimäärin pidempiä kuin muualla maassa. Siksi tämä eri vaiheissa kumuloitua asian käsittelyn pitkä kesto johtaa ikävään tilanteeseen, että yhteenlasketut kokonaiskäsittelyajat ovat täällä aivan eri luokkaa kuin muilla alueilla.

Tätä kirjoittaessa koronaviruspandemian omikronmuunnoksesta seurannut aalto varjostaa orastavaa juhluvuositunnelmaa. Hovioikeus on muun yhteiskunnan tavoin joutunut toteamaan, etteivät pandemia ja siitä aiheutuneet kielteiset vaikutukset päättyneet vuoden 2021 syksyyn. Helsingin hovioikeus on silti vallinneissa olosuhteissa pystynyt toimimaan tehokkaasti ja toteuttamaan tehtävänsä riippumattoman ja puolueettoman tuomiovallan käyttäjänä ja oikeussuojan antajana. Siitä kiitos kuuluu erityisesti vastuullisesti toimivalle hovioikeuden henkilökunnalle – ja myös hovioikeudessa vastuullisesti asioiville. Helsingin hovioikeuden henkilöstö on tehnyt ahkerasti töitä läpi korona-ajan. Tästä syystä olisi myös toivottavaa, että voisimme pian jälleen järjestää henkilöstön jaksamisen ja yhteishengen kannalta tärkeitä virkistystapahtumia.

Olen toiminut Helsingin hovioikeuden presidenttinä nyt noin puolentoista vuoden ajan. Olen huomannut, että monet asiat toimivat hovioikeudessa jo erittäin hyvin. Maailma ympärillä kuitenkin muuttuu ja hovioikeuden on vastattava niihin haasteisiin. On ollut ilo huomata, että hovioikeuden henkilökunnalla on suuri mielenkiinto kehittää omia työmenetelmiään. Henkilökunta on aktiivisesti ja rohkeasti tuonut esiin kehittämisideoitaan, ja niistä monia on lähdetty viemään eteenpäin. Työ hovioikeuden pitkäjänteisessä kehittämisessä on vasta alussa, mutta toivon, että voimme myöhemmin todeta vuonna 2021 otetun merkittäviä ensiaskelia.

Asko Välimaa

Presidentti

Lainkäyttö

Lainkäyttötyö tilastojen perusteella

Vuonna 2021 kaikkiin hovioikeuksiin saapui yhteensä 8 226 asiaa. Hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrässä on siten tapahtunut nousua vuoteen 2020 verrattuna (7 368). Hovioikeuksissa annettujen ratkaisujen määrä on vuonna 2021 on pysynyt melko lähellä edellisen vuoden tasoa (7 816 ratkaistua asiaa). Antamatta olevien asioiden määrä (niin sanottu balanssi) on noussut vuonna 2021 noin 11 prosenttia viime vuoden tasosta.

Helsingin hovioikeuteen saapui 2 818 asiaa vuonna 2021 eli 277 asiaa enemmän kuin vuonna 2020. Hovioikeuden antamien ratkaisujen määrä (2 577) on kuitenkin hieman vähentynyt vuodesta 2020 (2 616). Hovioikeudessa vuoden 2021 lopussa vireillä olevien asioiden määrä (2 056) on lisääntynyt edellisvuodesta (1 815).

Pääkäsittelystä ratkaistujen asioiden osuus kaikista asioista oli Helsingin hovioikeudessa kertomusvuonna 29,1 prosenttia. Osuus on kasvanut edellisestä vuodesta 1,7 prosenttiyksikköä. Pääkäsittelyjen yhteenlaskettu tuntimäärä oli 5 714. Kasvua vuoteen 2020 verrattuna oli 1 421 tuntia. Yli kahdeksan tuntia kestäneitä pääkäsittelyjä oli 176 eli laskua edelliseen vuoteen oli melko paljon (noin 24 prosenttia). Yli 25 tuntia kestäneiden pääkäsittelyjen määrä (35 kpl) on puolestaan yli kaksinkertaistunut.

Kaikista hovioikeuksiin vuonna 2021 saapuneista asioista jatkokäsittelylupajärjestelmän piiriin kuului 74 prosenttia. Helsingin hovioikeudessa vastaava osuus oli noin 72 prosenttia. Evätyjen lupien osuus oli Helsingin hovioikeudessa noin 44 prosenttia ja kaikissa hovioikeuksissa yhteensä noin 48 prosenttia.

Helsingin hovioikeudessa annettujen ratkaisujen mediaanikäsittelyaika vuonna 2021 oli 5,33 kuukautta ja 52,6 prosenttia asioista ratkaistiin kuuden kuukauden kuluessa. Yksinkertaisempi juttukanta pystytään siis käsittelemään hovioikeudessa varsin nopeasti. Keskimääräinen käsittelyaika oli kuitenkin noin 8,8 kuukautta.

Asioiden osuus, joissa käsittelyaika on ollut vähintään vuosi, on edelleen varsin korkea (30,6 prosenttia) ja nousua edelliseen vuoteen on 3,4 prosenttiyksikön verran. Vähintään vuoden ajan vireillä olleiden asioiden määrä vuoden 2021 lopussa oli 513, joka on laskenut edellisvuodesta (545) jonkin verran.

Vuonna 2021 hovioikeuteen saapui 1 735 rikos- tai pakkokeinoasiaa (61,6 prosenttia) ja 808 riita-asiaa (28,7 prosenttia). Muita asiaryhmiä olivat mm. ulosottoasiat ja hakemusasiat. Saapuneiden asioiden yleisin nimike oli pahoinpitely (232 asiaa). Rikosasioissa yleisimpiä nimikkeitä olivat lisäksi huumausainerikokset, rattijuopumukset, varkaudet, ryöstöt ja petokset. Muissa kuin rikosasioissa yleisimpiä asiatyyppejä olivat ulosottovalitukset (96 asiaa) sekä lapsen huoltoa/tapaamisoikeutta, vahingonkorvauksia ja velkomuksia koskevat asiat. Myös erilaisia kanteluita saapui paljon (121 asiaa). Asioiden jakautumisessa nimikkeittäin ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina.

Hovioikeuden antamissa ratkaisuisa kärjäoikeuden ratkaisua ei muutettu 20,3 prosentissa asioista. Kärjäoikeuden ratkaisun perusteluja ja lopputulosta muutettiin muilta kuin epäolennaisilta osin noin 26,4 prosentissa asioista. Tutkimatta jätettiin 1,6 prosenttia valituksista, ja 1,8 prosenttia asioista palautettiin kärjäoikeuteen. Asianosaisten välinen sovinto vahvistettiin 1,8 prosentissa asioista.

Toimintakertomuksen valmistuessa Helsingin hovioikeuden vuonna 2021 antamista ratkaisuista yhteensä 19 on julkaistu hovioikeuksien ratkaisutietokannassa Finlexissä (FHOT).

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen

Hovioikeus antoi 2 517 ratkaisua aikavälillä 1.1.–31.12.2021. Korkeimmalta oikeudelta haettiin muutosta 538 hovioikeuden kysymyksessä olevalla aikavälillä antamaan ratkaisuun eli noin 20,9 prosenttiin ratkaisuksista. Valituslupahakemusten ja valitusten suhteellinen osuus annettuihin ratkaisuihin on laskenut 0,4 prosenttiyksiköllä edellisvuodesta.

Korkein oikeus myönsi vuonna 2021 valituslupan 31 Helsingin hovioikeuden ratkaisemassa asiassa. Korkeimman oikeuden vuonna 2021 antamasta 93 ennakkopäätöksestä 26 koski muutoksenhakua Helsingin hovioikeuden antamasta ratkaisusta (n. 28 prosenttia).

Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat

Hovioikeus toimii jakaantuneena viiteen osastoon, joista kaikki käsittelevät sekä rikos- että riita-asioita. Osastolle 5 on keskitetty laajimmat asiat eli lähinnä ne asiat, joissa pääkäsitellyssä kärjäoikeudessa on kestänyt vähintään 15 päivää. Osaston 5 yhteydessä toimivaan vastaanottoyksikköön on puolestaan keskitetty päivystysluonteisia ja yksinkertaisia asioita. Muuten asiat on jaettu tasaisesti neljän osaston kesken kuitenkin siten, että tietyt asiaryhmät on keskitetty tietyille osastoille (rootelit).

Keskitettyjä asioita ovat ensinnäkin sellaiset asiat, joissa Helsingin hovioikeus on yksin toimivaltainen. Tällaiset asiat on hovioikeudessa jaettu yhdelle osastolle ja niitä ovat muun muassa kansainvälistä lapsikaappausta, sotilasrikoksia, pitkäaikaissankien (erityisesti elinkautisvangit) vapauttamista sekä asianajajia ja lupalakimiehiä koskevat asiat. Muita keskitettyjä asioita ovat vuokrasopimusta koskevat asiat sekä ositus-, perintö- ja testamenttiasiat. Myös konkurssi-, yrityssaneeraus-, yksityishenkilön velkajärjestely-, osakeyhtiölaki- sekä meri- ja kuljetusoikeudelliset asiat on keskitetty omille osastoilleen.

Vuonna 2021 hovioikeuteen saapui 28 ruotsin kielellä käsiteltävää asiaa, mikä vastaa noin yhtä prosenttia kaikista saapuneista asioista. Ruotsinkielisten asioiden ratkaiseminen oli keskitetty hovioikeuden osastoille 2 ja 4 tiettyjä rooteliasioita lukuun ottamatta.

Asioiden jakaantuminen kärjäoikeuksittain

Hovioikeuteen saapuneista muutoksenhakemuksista suurin osa oli peräisin Helsingin kärjäoikeudesta. Vuonna 2021 Helsingin kärjäoikeudesta saapuneita muutoksenhakemuksia oli 1 476 (52,4 prosenttia). Itä-Uudenmaan kärjäoikeudesta muutoksenhakemuksia tuli 653 (23,2 prosenttia) ja Länsi-Uudenmaan kärjäoikeudesta 539 (19,1 prosenttia). Hovioikeuksiin

saapuneista asioista 17,9 prosenttia oli muutoksenhakemuksia Helsingin käräjäoikeuden ratkaisusta.

Hovioikeuteen saapuu asioita ratkaistavaksi myös sen hovioikeuspiirin ulkopuolelta sekä muualta kuin käräjäoikeuksista, kuten Suomen Asianajajaliitosta. Pitkäaikaisvankien vapautamista koskevat asiat sekä kansainväliset lapsikaappausasiat tulevat puolestaan vireille suoraan hovioikeudelle toimitetulla ja osoitetulla hakemuksella.

Lainkäyttötyön seuraaminen

Lainkäyttötyön tehokkaan järjestämisen edistämiseksi hovioikeus pyytää kolme kertaa vuodessa hovioikeuspiirinsä käräjäoikeuksia toimittamaan tiedot käräjäoikeuden käsiteltävänä olevista suurista jutuista ja niiden arvioidusta käsittelyajasta. Saatujen tietojen avulla mahdollistetaan laajojen asioiden etupainotteinen ja tehokas suunnittelu.

Hovioikeuden presidentti käy kolme kertaa vuodessa keskustelun osastojen johdon kanssa. Keskusteluissa selvitetään osaston työmäärää ja työn jakautumista, asioiden käsittelyvaiheet sekä mahdolliset viipymiset ja niiden syyt. Keskustelujen tarkoituksena on varmistaa osastojen asianmukainen toiminta ja asioiden viivytyksetön ratkaiseminen.

Eräitä Helsingin hovioikeuden vuonna 2021 ratkaisemia asioita

Taideväärennystä koskevassa asiassa (R 19/293) käräjäoikeus oli tuominnut galleriatoiminnan harjoittajat väärennetyjen ja huomattavan ylihintaisten taulujen myymiseen perustuvista pääosin törkeistä petoksista 5 ja 4 vuoden vankeusrangaistuksiin, toimeksiantoja taulujen väärentämiseen antaneen henkilön 2 vuoden 6 kuukauden vankeusrangaistukseen sekä useita muita vastaajia eri pituisiin ehdottomiin ja ehdollisiin vankeusrangaistuksiin. Hovioikeus alensi galleriatoiminnan harjoittajien rangaistukset 4 vuodeksi 3 kuukaudeksi ja 3 vuodeksi vankeutta sekä toimeksiantoja väärentämisiin antaneen henkilön rangaistuksen 2 vuodeksi 3 kuukaudeksi vankeutta. Myös eräiden muiden vastaajien rangaistuksia alennettiin ja lievennettiin ehdollisiksi vankeusrangaistuksiksi. Hovioikeus arvioi vastaajien tahallisuutta ja osallisuutta rikoksiin sekä rikosvastuun edellytyksiä ylihintaisten epäiltyjen taulujen osalta useilta osin toisin kuin käräjäoikeus. Hovioikeus muun muassa hylkäsi kokonaan tauluja gallerian toimeksiannosta myyneeseen henkilöön kohdistetun syytteen sekä useita väärennetyiksi todettuja tauluja koskevia syytekohtia tahallisuuden puuttumisen vuoksi. Toisaalta hovioikeus luki gallerialiiketoiminnan harjoittajien syyksi törkeinä petoksina Albert Edelfeltin, Helene Schjerfbeckin ja Maria Wiikin maalaamia aitoja tauluja koskevia syytekohtia, joiden osalta käräjäoikeus oli hylännyt ylihinnan maksamiseen perustuvan syytteen. Ratkaisusta on äänestetty. Yksi jäsen arvioi galleriatoiminnan harjoittajien ja tauluja luovuttaneiden henkilöiden osallisuutta tekoihin toisin kuin hovioikeuden enemmistö. Asiaa käsiteltiin hovioikeudessa pääkäsittelyssä yhteensä lähes 290 tuntia.

Asiassa R 20/2285 käräjäoikeus oli aloitettuaan pääkäsittelyn vainoamista ja törkeää kunnianloukkausta koskevassa asiassa saanut tietää, että pääkäsittelyssä tallennettu asianomistajan kertomuksen äänitallenne oli julkaistu sosiaalisessa mediassa, missä sitä oli kommentoitu loukkaavasti. Käräjäoikeus oli määrännyt julkisessa pääkäsittelyssä myöhemmin

tallennettavat asianosaisten ja todistajien kertomukset salassa pidettäväksi. Hovioikeus katsoi, että kärjäoikeuden salassapitomääräys oli lakiin perustumaton. Äänestys. Vähemmistöön jäänyt jäsen katsoi, että kärjäoikeus oli voinut turvata asianosaisten oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja ylläpitää luottamusta tuomioistuimen puolueettomuuteen kyseisessä tapauksessa vain estämällä äänitallenteiden julkaisemisen. Kärjäoikeus oli asianmukaisesti punninnut asianosaisten oikeussuojan tarvetta suhteessa oikeudenkäynnin julkisuuteen, kun se oli muutoin mahdollistanut yleisölle oikeudenkäynnin seuraamisen.

Asiassa R 19/1363 syyttäjä oli kärjäoikeudessa vaatinut rangaistusta törkeästä petoksesta viidelle vastaajalle. Syytteen mukaan vastaajat olivat yhdessä Venäjällä tuomitun henkilön kanssa hankkiakseen itselleen oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttäneet Venäjän federaatiota luovuttamaan sen omistamat Suomessa sijainneet asunto- ja kiinteistökohteet alihintaan ja siten aiheuttaneet Venäjän federaatiolle huomattavaa taloudellista vahinkoa. Kärjäoikeus oli hylännyt petossyytteet, mutta tuominnut yhden vastaajan toissijaisen rangaistusvaatimuksen mukaisesti törkeästä rahanpesusta. Hovioikeus katsoi, toisin kuin kärjäoikeus, että vastaajista kolme oli syyllistynyt törkeään petokseen ja tuomitsi heidät 2 vuoden 4 kuukauden – 4 vuoden 4 kuukauden ehdottomiin vankeusrangaistuksiin sekä maksamaan vahingonkorvausta Venäjän federaatiolle noin 5,5 miljoonaa euroa. Hovioikeus hylkäsi syytteen yhden vastaajan osalta. Yksi vastaajista oli kuollut kesken hovioikeuskäsittelyn, minkä vuoksi syytettä ei hänen osaltaan käsitelty. Samassa oikeudenkäynnissä yksi vastaaja tuomittiin myös törkeästä velallisen epärehellisyydestä. Hovioikeudessa tuomitut kolme vastaajaa ovat hakenneet valituslupaa korkeimmalta oikeudelta, joten hovioikeuden tuomio ei ole heidän osaltaan lainvoimainen.

Toisin kuin kärjäoikeus hovioikeus katsoi vastaajan syyllistyneen tietomurtoon ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen murtautumalla entisen seurustelukumppaninsa Instagram-tilille ja julkaisemalla siellä tästä luvatta alastonkuvan. Kärjäoikeus oli katsonut, että vastaajan syyllisyydestä oli jäänyt järkevä epäily, koska asianomistajan Instagram-tiliin oli otettu tapahtumapäivänä yhteys neljästä eri IP-osoitteesta. Hovioikeus sen sijaan katsoi, ettei tälle seikalle tullut antaa näytön arvioinnissa juurikaan merkitystä, koska yksittäisen päätelaitteen IP-osoite saattoi vaihtua päivän aikana useitakin kertoja laitteen siirtyessä verkosta toiseen. Vastaaja, jonka tiedossa oli ollut asianomistajan tietokoneen ja Instagram-tilin salasana, oli juuri ennen alastonkuvan julkaisemista lähettänyt asianomistajalle kuvan käyttämiseen viittaavan, uhkaukseksi tulkittavan viestin. Hovioikeus katsoi, ettei vastaajan syyllisyydestä jäänyt näissä olosuhteissa varteenotettavaa epäilyä. (R 20/523)

Kärjäoikeus oli tuominnut kaksi vastaajaa murhasta elinkautiseen vankeuteen ja hylännyt syytteen kolmannen vastaajan osalta. Vastaajat olivat menneet yhdessä uhrin asuntoon ja poistuneet sieltä yhdessä noin puoli tuntia myöhemmin. Vastaajien ollessa asunnolla uhri oli kuollut monimuotoisen väkivallan seurauksena. Uhriin oli kohdistettu vakavaa väkivaltaa yli 70 kertaa useilla eri teräaseilla ja muilla tekovälineillä. Toisin kuin kärjäoikeus, hovioikeus katsoi kaikkien kolmen vastaajan olleen osallisina tekoon. Vastaajat olivat menneet asuntoon tarkoituksenaan käyttää vakavaa väkivaltaa uhria kohtaan, eikä epäilyä heidän

yksituumaisuudesta syytteen mukaiseen tekoon jäänyt. Hovioikeus määräsi yhden vastaajan mielentilan tutkittavaksi, koska tekohetkellä 25-vuotiaalla vastaajalla ei ollut aiempaa väkivaltarikollisuutta. Asian käsittely hovioikeudessa jatkuu kyseisen vastaajan osalta mielentilatutkimuksen valmistuttua. Kahden muun vastaajan hovioikeus katsoi syyllistyneen murhaan. (R 20/1685)

Asiassa R 19/2804 vastaajaa syytettiin siitä, että hän oli mennyt yöllä naapurinsa talolle ja ampunut katkaistulla haulikolla yhden kerran ulko-oven läpi sillä seurauksella, että oven takana seissyt nainen oli kuollut ja hänen 8-vuotias lapsensa oli saanut haavan otsaansa. Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus oli tuominnut vastaajan 9 vuoden 6 kuukauden yhdistelmärangaistukseen alentuneesti syyntakeisena tehdyistä taposta, tapon yrityksestä ja törkeästä kotirauhan rikkomisesta sekä eräistä vähäisemmistä rikoksista. Hovioikeudessa oli pääasiassa kysymys siitä, oliko ase lauennut vahingossa vai oliko vastaaja vakaasti harkiten tappanut naisen sekä siitä, oliko vastaaja yrittänyt tappaa lapsen. Lisäksi oli kysymys siitä, oliko vastaaja ollut syyntakeinen vai alentuneesti syyntakeinen ja oliko hänet tuomittava määräaikaiseen vankeusrangaistukseen vai yhdistelmärangaistukseen. Hovioikeus katsoi, että ase ei ollut lauennut vahingossa, vaan vastaaja oli vakaasti harkiten tappanut naisen. Vastaaja ei ollut yrittänyt tappaa lasta, mutta oli tahallaan aiheuttanut lapsen vammat. Vastaaja oli teot tehdessään ollut alentuneesti syyntakeinen. Hänen katsottiin syyllistyneen alentuneesti syyntakeisena tehtyihin murhaan, törkeään pahoinpitelyyn ja törkeään kotirauhan rikkomiseen.

Vastaajan mielentilasta laaditun lausunnon ja vaarallisuusarvion perusteella hovioikeus katsoi samoin kuin kärjäoikeus, että vastaajaa oli pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle ja vapaudelle. Sen vuoksi ja hänen aikaisemman rikollisuutensa perusteella hänet tuomittiin yhdistelmärangaistukseen, joka käsittää 11 vuotta vankeutta ja sitä seuraavan yhden vuoden valvonta-ajan. Yhdistelmärangaistukseen tuomittu ei voi päästä ehdonalaiseen vapauteen eikä valvottuun koevapauteen.

Asiassa S 20/818 oli kysymys testamentin moitteesta. 12.10.2017 kuolleen X:n tytär A oli kärjäoikeudessa vaatinut, että X:n 9.10.2017 tekemä testamenttimääräys, jossa X oli tehnyt lisäyksen aikaisempaan X:n ja tämän puolison Y:n väliseen keskinäiseen testamenttiin, julistetaan pätemättömäksi. Kyseinen testamentin lisäys oli koskenut X:n ja Y:n omistamien perheyhtiön osakkeiden testamenttausta X:n ja Y:n pojalle ja A:n veljelle B:lle. A oli kanteessaan väittänyt, että testamenttia ei ollut tehty X:n vapaasta tahdonmuodostuksesta ottaen huomioon X:n heikko terveydentila ja että X ei ollut siten ollut kelpoinen tekemään testamenttia. Kärjäoikeus oli hylännyt kanteen katsoen, että X oli erinäisistä sairauksistaan huolimatta ollut kelpoinen tekemään testamentti.

Hovioikeus toisin kuin kärjäoikeus katsoi, että X hänen terveydentilastaan esitetty selvitys huomioon ottaen ei ollut testamentin muutosta tehdessään kyennyt riittävällä tavalla ymmärtämään testamentin lisäyksen merkitystä ja seurauksia aikaisemman keskinäisen testamentin ja perinnönjaon kannalta. Hovioikeus tämä vuoksi katsoi, että X:ltä oli puuttunut kyky itseenäiseen tahdonmuodostukseen ja että testamentin tekemiseen oli siten vaikuttanut

perintökaaren 13 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettu sieluntoiminnan häiriö. Hovioikeus kumosi käräjäoikeuden tuomion ja julisti X:n 9.10.2017 tekemän testamentin lisäyksen pätemättömäksi siltä osin kuin se koski edellä mainittujen osakkeiden testamenttaamista B:lle.

Tietopyyntöjen käsittely

Helsingin hovioikeudessa otettiin helmikuun 2021 alussa käyttöön tietopyyntöasioille oma sähköinen diaaritietokanta. Vuoden loppuun mennessä tietopyyntöjä oli käsitelty uuden diaarin kautta hieman yli 5 000.

Tietopyyntödiaari on osoittautunut hyödylliseksi apuvälineeksi tietopyyntöjen kirjaamisessa ja niiden käsittelyn seurannassa. Tietopyyntödiaaria hovioikeudessa käyttävät kirjaamon ja arkiston henkilökunta sekä informaattikko.

Laadun hallinta ja kehittäminen

Lainkäytön yhtenäisyys

Hovioikeudessa toimii lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, joka seuraa osaltaan lainkäytön yhtenäisyyden toteutumista ja järjestää lainkäyttöhenkilöstölle lainkäytön iltapäiviä. Käsiteltävän asian koskiessa myös kansliatyötä tilaisuuteen kutsutaan lisäksi kansliahenkilökuntaa. Toimikunnassa on tuomareita jokaiselta lainkäyttöosastolta, asessoreja ja sihteerinä esittelijöitä. Toimikunta kokoontui kertomusvuonna viisi kertaa. Toimikunnan kokouksissa keskusteltiin säännöllisesti ajankohtaisista lainkäyttöasioista ja suunniteltiin lainkäytön iltapäivien ohjelmaa.

Toimikunta järjesti vuonna 2021 viisi lainkäyttöhenkilökunnalle suunnattua lainkäytön iltapäivää, joissa keskusteltiin alustusten pohjalta lainkäyttöön liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä sekä käsiteltiin tuoreita kansainvälisiä ja kansallisia tuomioistuinratkaisuja ja lainsäädäntöuudistuksia. Koronapandemian vuoksi lainkäytön iltapäivät pidettiin etäyhteyksien välityksellä.

Koulutustoimikunta

Hovioikeuden koulutustoimikunnan tehtävänä on lainkäyttöhenkilökunnan koulutustarpeiden kartoittaminen ja seuranta sekä koulutusten suunnittelu ja järjestäminen.

Koulutustoimikunta järjesti lainkäyttöhenkilökunnalle neljä koulutusiltapäivää, joiden aiheina olivat ihmiskaupparikokset, kuluttajaoikeus, syytesidonnaisuus ja asunto-osakeyhtiöoikeus sekä koulutustilaisuuden todistajankertomuksen luotettavuudesta. Lainkäyttöhenkilökunta osallistui myös Tuomioistuinviraston, Helsingin käräjäoikeuden ja muiden koulutuksen tarjoajien järjestämiin koulutuksiin.

Lisäksi koulutustoimikunta jatkoi syksyllä hovioikeuteen tulleille uusille hovioikeuden esittelijöille kohdennetun koulutusten sarjan järjestämistä. Koulutuksiin kutsuttiin hovioikeudessa aloittaneet esittelijät. Myös uusilla jäsenillä oli mahdollisuus osallistua koulutuksiin. Koulutustilaisuuksia pidettiin kolme. Niissä kouluttajina toimivat hovioikeuden jäsenet.

Koulutusten aiheet käsittelivät keskeisimpiä hovioikeuden esittelijän tehtäviä. Koulutusohjelma jatkuu vuoden 2022 alussa.

Koronaviruspandemian vuoksi koulutustoimikunnan koulutuksiin osallistuminen tapahtui enimmäkseen etäyhteyksien välityksellä. Koulutustoimikunta tiedotti lainkäyttöhenkilökuntaa hovioikeuden ulkopuolisista koulutuksista ja tarvittaessa nimesi osallistujia niihin. Koulutusten suunnittelua ja niistä tiedottamista varten koulutustoimikunta otti käyttöön sähköisen koulutuskalenterin.

Koulutustoimikunta toteutti syksyllä hovioikeuden ja hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien lainkäyttöhenkilökunnalle suunnatun koulutustarvekyselyn, jossa selvitettiin lainkäyttöhenkilökunnan koulutustoiveita. Koulutustoimikunta laati lainkäyttöhenkilökunnan koulutussuunnitelman vuodelle 2022. Yhteistyössä kansliahenkilöstön koulutustyöryhmän kanssa laadittiin ICT-koulutussuunnitelma. Koulutustoimikunnan järjestämissä koulutustilaisuuksissa ja koulutussuunnitelmissa on pyritty ottamaan huomioon toimikunnalle esitetyt toivomukset koulutusten aiheista.

Kansliahenkilökunnan koulutustyöryhmä

Kansliahenkilöstön koulutustyöryhmän tehtävänä on kansliahenkilöstön koulutustarpeiden selvittäminen sekä koulutusten suunnittelu ja toteutus yhteistyössä kansliapäällikön kanssa.

Keväällä 2021 pidettiin koko henkilöstön Excel-kurssi. Toukokuussa pidettiin koko henkilöstön oikeusapupyynnöt rajat ylittävissä rikosasioissa -koulutus. Syksyllä pidettiin osastokansliahenkilöstölle RITU-koulutus menettämisseuraamuksista ja takavarikoista. Osa vuodelle 2021 suunnitelluista koulutuksista peruutettiin tai siirrettiin koronaepidemiatilanteen vuoksi.

Toukokuussa 2021 otettiin käyttöön lainkäyttösihteerin perehdytysuunnitelma, joka on suunnattu uusille lainkäyttösihteereille, jotka sijoittuvat osastokanslioihin. Perehdytysuunnitelma koostuu perehdytys- ja soveltamisjaksosta. Perehdytysjakson tavoitteena on muodostaa lainkäyttösihteerille kokonaiskuva virastosta ja prosessista sekä perehtyä työtehtäviin. Tämän jälkeen alkaa soveltamisjakso, jossa lainkäyttösihteerin aloittaa työskentelemään itsenäisesti tutorin avustuksella osastokansliassa.

Kansliahenkilöstölle järjestettiin koulutusta myös pienryhmissä. Osastokansliahenkilöstölle järjestettiin RITU-järjestelmän käyttöön perehdyttävää pienryhmäkoulutusta. Muuta IT-koulutusta on annettu kansliahenkilökunnalle tarpeen mukaan. Uusille työntekijöille järjestettiin perehdytystä kirjaamon ja arkiston toimintaan sekä asiakirjojen seulomiseen.

Kansliahenkilöstöä osallistui kertomusvuonna useisiin Tuomioistuinviraston järjestämiin Skype-koulutuksiin. Esimerkkeinä mainittakoon hallinto-, henkilöstö- ja taloussihteereiden koulutus, kirjaamo- ja arkistoasioiden verkosto-Skypet, virastomestaripäivät, ICT-yhdyshenkilöiden verkostotapaaminen sekä yleisiä ICT-valmiuksia kehittävät webinaarit. Lisäksi tarjolla oli e-Oppiva-oppimisympäristön verkkokurssi hyvästä virkakielestä.

Yliopistopainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirin yliopistopainotteisessa laatuhankkeessa on yhdessä Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa järjestetty vuodesta 2003 alkaen 24 kurssia. Yliopistopainotteisen laatuhankkeen kursseilla on ollut osallistujia muun muassa hovioikeudesta, käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta ja asianajajakunnasta. Hovioikeus on työnantajana tukenut esittelijöiden ja jäsenten osallistumista yliopistollisen laatuhankkeen kursseille. Suurimman osallistujaryhmän ovatkin perinteisesti muodostaneet hovioikeuden esittelijät.

Osallistujia laatuhankkeen kursseilla on tähän mennessä ollut yli 300. Kurseille osallistumalla ja niihin kuuluvat kirjalliset työt artikkeleina julkaisemalla on ollut mahdollista suorittaa ammatillinen oikeustieteen lisensiaatin tutkinto. Tutkinnon on tähän mennessä suorittanut 35 henkilöä. Helsingin yliopisto on sittemmin päättänyt lakkauttaa ammatillisen oikeustieteen lisensiaatin tutkinnon. Opinto-oikeutta ammatillisen lisensiaatin tutkinnon suorittamiseen on voinut hakea kevääseen 2019 saakka. Kurssien osallistujamäärien vähentymiseen vuosina 2020 ja 2021 ovatkin oletettavasti vaikuttaneet sekä tutkinnon suoritusoikeuden lakkauttaminen että keväällä 2020 alkanut koronaviruspandemia.

Yliopistollinen laatuhanke on vuodesta 2004 alkaen tuottanut yhteensä 18 julkaisua. Kaikki julkaisut löytyvät hovioikeuden julkisilta verkkosivuilta. Vuonna 2004 valmistunut ensimmäinen julkaisu koski rikosoikeuden uudistuneita yleisiä oppeja. Tämän jälkeen on laadittu julkaisut rikostuomion perustelemisesta (2005), todistusoikeudesta (2006), talousrikosoikeudesta (2007), kansainvälisestä oikeusavusta (2007), työoikeudesta (2009), viestintäoikeudesta (2010), asiantuntemustiedosta ja asiantuntijoista oikeudessa (2011), perus- ja ihmisoikeuksista rikosprosessissa (2012), rangaistuksen määräämisestä (2013) ja lapsen asemasta kansainvälisessä maailmassa (2013). Viime vuosina ilmestyneet julkaisut (2015, 2016, 2017, 2018, 2019 ja 2020) ovat käsitelleet rikosoikeutta ja rikosprosessioikeutta. Viimeisimmän julkaisun (2021) artikkelit ovat koskeneet rikosoikeutta, prosessioikeutta ja vahingonkorvausoikeutta.

Syksyllä 2020 ja keväällä 2021 pidettiin kurssi ”Valittuja kysymyksiä rikos- ja prosessi- ja vahingonkorvausoikeudesta II”. Kurssin vastuuopettajina toimivat professori (emeritus) Raimo Lahti ja oikeusneuvos Pekka Koponen. Kurssilla oli 23 osallistujaa ja lisäksi syksyllä 2020 järjestetyille yksittäisille luennoille osallistui 13 henkilöä. Osallistujista 19 oli hovioikeudesta. Koronavirustilanteen vuoksi kaikille luennoille oli mahdollisuus osallistua etänä videoyhteyden välityksellä (Skype). Kurssilla laadituista artikkeleista kootaan julkaisu, joka ilmestyy keväällä 2022. Julkaisussa on yhteensä 10 artikkelia.

Syksyllä 2021 alkoi laatuhankkeen viimeinen kurssi ”Valittuja kysymyksiä rikos- ja prosessi- ja vahingonkorvausoikeudesta III”. Kurssin vastuuopettajina toimivat edelleen professori Lahti ja oikeusneuvos Koponen. Kurssilla on 17 osallistujaa ja lisäksi syksyllä 2021 järjestetyille yksittäisille luennoille osallistui 12 henkilöä. Osallistujista 12 oli hovioikeudesta. Luennoille oli mahdollisuus osallistua joko paikan päällä tai videoyhteyden välityksellä. Seminaarit toteutetaan keväällä 2022. Myös tästä kurssista on tarkoitus laatia artikkelijulkaisu.

Tarkastustoiminta

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n mukaan 1 momentin mukaan hovioikeus valvoo tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien toimintaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi. Hovioikeuden työjärjestyksen mukaan hovioikeus valvoo hovioikeuspiiriin kuuluvien käräjäoikeuksien toimintaa suorittamalla käräjäoikeuksissa säännöllisesti tarkastuksia sekä ryhtymällä selvitystoimiin käräjäoikeuden toiminnasta tietoonsa saamien seikkojen vuoksi. Tarkastuksissa selvitetään erityisesti käräjäoikeuden lainkäyttötyön järjestämistä, työn jakautumista, käsittelyaikoja, oikeusturvan toteutumista käräjäoikeuden toiminnassa, asiakaspalvelua sekä käräjäoikeuden toimintakykyä.

Koronaviruspandemian vuoksi keväällä 2020 keskeytynyt hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien tarkoitus on tarkoitus suorittaa loppuun vuonna 2022. Hovioikeus on valmistellut vuoden 2022 tarkastusta pyytämällä käräjäoikeuksia kokoamaan ja toimittamaa tarkastusmateriaalia vuodelta 2021. Samassa yhteydessä on tiedusteltu tilastoaineiston ja yli vuoden vireillä olevien asioiden selvityksen lisäksi muun muassa pandemian vaikutuksia asioiden käsittelyyn käräjäoikeuksissa ja käräjäoikeusverkoston uudistuksen vaikutuksia.

Hovioikeus on antanut vuoden 2022 alkupuolella kertomuksen käräjäoikeuksien valvonnassa vuonna 2021 havaitsemistaan seikoista valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kertomuksessa on käyty läpi seikkoja, joihin hovioikeus on kiinnittänyt hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien huomiota.

ICT-asiat

Yleisten tuomioistuinten AIPA-tietojärjestelmä otettaneen käyttöön hovioikeudessa portaittain vuodesta 2022 alkaen. Hovioikeus ottaa käyttöön ensimmäiseksi niin sanotun MiniAIPAn, jossa asiakirjat siirtyvät sähköisesti tuomioistuinten välillä ja asiat pyritään käsittelemään täysin sähköisesti. Kertomusvuonna hovioikeus sopi hovioikeuspiirinsä käräjäoikeuksien kanssa menettelytavat MiniAIPAn käyttämisestä asiakirjojen siirtoon.

Hovioikeus on ollut mukana myös valtakunnallisessa rikosasioiden MiniAIPA-laajennuksen pilotissa, jossa testataan asiakirja-aineiston siirtymistä esitutkintaviranomaisilta Syyttäjälaitokseen ja sieltä edelleen tuomioistuimiin. Hovioikeus osallistui aktiivisesti rikosasioiden MiniAIPA-laajennuksen pilotin valmisteluun yhdessä muiden pilottivirastojen kanssa.

Uusi asianhallintajärjestelmä tulee muokkaamaan hovioikeuden työtapoja laajasti. Valmistautumista varten presidentti asetti työryhmän (käyttöönotto työryhmä), jonka tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja seurata AIPA-järjestelmän käyttöönottoa hovioikeudessa. Lisäksi henkilöstöstä nimettiin erikseen AIPA-järjestelmän virastokouluttajat. Virastokouluttajat toimivat uuden tietojärjestelmän toiminnallisen käyttöönoton kouluttajina, lähitukena viraston työntekijöille AIPAn käyttöön liittyvissä seikoissa käyttöönoton jälkeen sekä viraston johdon tukena toiminnan muutoksen suunnittelussa ja läpiviemisessä.

Käyttöönotto työryhmä on kehittänyt hovioikeuden työtapoja vastaamaan uuden tietojärjestelmän asettamia vaatimuksia. Lisäksi henkilöstölle on annettu sähköisiin työtapoihin

valmistavia koulutuksia. Koronaepidemian ja siitä johtuvien rajoitusten ja suositusten jatkuminen on omalta osaltaan kehittänyt sähköisiä toimintatapoja ja etäyhteyksien käyttämistä.

Rikostuomiosovellus RITU:un liittyvää koulutusta kehitettiin ja yleistä RITU-osaamista pyrittiin nostamaan. Lainkäytön osalta painopiste on ollut jakeluiden oikeellisuuden tarkastamisessa. Kansliahenkilöstön osalta pääpaino on ollut uuden henkilöstön koulutuksessa sekä RITU-osaamisen syventämisessä.

Työn muuttuminen sähköisempään suuntaan lisää myös viraston sisäisen käyttäjätuen tarvetta. Tästä syystä viraston sisäistä käyttäjätukea on kehitetty, jotta kasvavaan tarpeeseen voidaan vastata mahdollisimman hyvin.

Hovioikeuden edustajat ovat vuoden 2021 aikana jatkaneet vahvaa osallistumistaan niin AIPA-hankkeeseen kuin nykyisten tietojärjestelmien jatkokehitykseen ja ylläpitoon.

Hovioikeuspiirin yhteinen tietopalveluyksikkö

Hovioikeus ja hovioikeuspiirin käräjäoikeudet yhdistivät 17.6.2019 kirjasto- ja tietopalvelunsa perustaen Salmisaaren oikeustaloon yhteisen tietopalveluyksikön. Tietopalveluyksikkö toimii kahden virkamiehen voimin (2 htv). Hovioikeuden informaattikko vastaa hovioikeuspiirin tietopalvelusta ja sen kehittämisestä, Helsingin käräjäoikeuden informaattikko hoitaa näitä tehtäviä yhdessä hovioikeuden informaattikon kanssa, toimien myös tämän sijaisena.

Tietopalveluyksikön toiminta on mahdollistanut tietopalvelujen ulottumisen koko hovioikeuspiirin lainkäyttöhenkilökunnan käyttöön. Tietopalveluyksikkö on myös toteuttanut materiaalihankintoja yhteisen hankintaohjelman pohjalta. Kuluneena vuonna tietopalveluyksikkö on tiedottanut toiminnastaan ja palveluistaan tuomioistuinten intranet-sivujen kautta. Alan merkittävimpänä uutisena ja muutoksena on siirtyminen uuteen kirjastojärjestelmään vuoden 2022 aikana.

Tietopalveluyksikön toimintaa ja kehittämistä koordinoi hovioikeuspiirin yhteinen kirjasto-toimikunta, jossa hovioikeuden ja käräjäoikeuksien jäsenten lisäksi edustaja nykyisin myös Tuomioistuinvirastosta. Vuonna 2021 kirjastotoimikunta kokoontui kaksi kertaa.

Toiminnan mukauttaminen koronavirusepidemiaan

Hovioikeus pyrki järjestämään toimintansa kertomusvuonna siten, että se voi jatkua mahdollisimman normaalina koronavirustilanteesta huolimatta. Toimintaa mukautettiin koronavirustilanteeseen tautitilanteen mukaisesti. Hovioikeus seurasi tilanteen kehittymistä aktiivisesti ja päivitti sisäisiä määräyksiään ja ohjeitaan viranomaisen valtakunnallisten ja alueellisten suositusten muuttuessa ja tarpeen vaatiessa.

Pääkäsittelyt pidettiin ennalta ilmoitetun mukaisesti, jollei estettä ilmaantunut. Asioille, joissa pääkäsittely jouduttiin peruuttamaan koronavirukseen liittyvistä syistä, pyrittiin määrittämään uudet käsittelyajankohdat mahdollisimman pian. Istuntoihin osallistuvien henkilöiden määrä rajoitettiin siten, että kaikkien osallistujien kesken voitiin tosiasiaa pitää vähintään 2 metrin turvaväli. Turvavälien toteuttamiseksi ja henkilömäärän rajaamiseksi suositettiin etäyhteyksiä,

suurimpia istuntosaleja ja tarvittaessa jakautumista useampaan istuntosaliin tai osan asiantuntijajäsenistä kuulemista erillisestä tilasta käsin. Sellaisten todistajien ja kuultavien, jotka saapuivat maista, joita koskivat viranomaisien maahantulon rajoitukset, edellytettiin lähtökohtaisesti noudattavan tartuntatautiviranomaisen suosittelemaa karanteeni- tai eristysaikaa. Tällaisen henkilön saapuminen hovioikeuden tiloihin voitiin kuitenkin sallia tartuntariskin minimoimiseen tähtäävien erityisjärjestelyiden avulla jo ennen eristysajan päättymistä, mikäli kuuleminen etäyhteyksin ei ollut mahdollista.

Hovioikeuden henkilöstöä kehoitettiin työskentelemään ensisijaisesti etänä tehtävien sallimissa rajoissa, ja sisäiset palaverit ja esittelytilaisuudet pyrittiin järjestämään etäyhteyden välityksellä. Mikäli fyysinen kokoontuminen oli välttämätöntä, kokous järjestettiin mahdollisimman isossa tilassa kasvomaskeja ja/tai visiirejä käyttäen. Hovioikeuden yleisissä tiloissa edellytettiin käytettävän kasvomaskia, jollei maskin käytölle ollut terveydellistä estettä. Maskia käytettiin myös istuntosaleissa, jollei tuomioistuimien päätöksellä. Kertomusvuoden syksyllä koronatilanteen ollessa hieman parempi maskien käytössä sallittiin henkilökunnan tiloissa omaa harkintaa, mutta maskiedellytykseen jouduttiin palaamaan loppuvuodeksi tilanteen jälleen huononnettua. Hovioikeus hankki työtehtävissä tarvittavat maskit henkilökunnalle ja tarjosi niitä myös asiakkaille.

Tilojen tehostettua desinfiointia ja siivousta jatkettiin kertomusvuonna samoin kuin edellisenä vuonna. Henkilöstöä ja asiakkaita opastettiin turvaväli- sekä käsi- ja yskimishygieneiä käytäessä, ja tiloissa oli käytettävissä käsidesiä.

Henkilöstö ja hallinto

Henkilöstö ja henkilöstörakenne

Hovioikeuden vuoden 2021 henkilötyövuositoteuma on noin 170. Henkilötyövuosissa mitattuna hovioikeudessa on kertomusvuonna työskennellyt 83,2 tuomaria (ml. asessorit), 30,3 esittelijää ja 56,7 muuhun henkilökuntaan kuuluvaa virkamiestä (ml. kaksi käräjänotaaria ja yksi oikeustradenomiharjoittelija). Hovioikeudessa on lisäksi työskennellyt yksi palkkatuella työllistetty henkilö (1 htv).

Hovioikeudessa on vuoden 2021 aikana ollut määräaikaisessa virkasuhteessa tuomareita 32,8 henkilötyövuotta (joista budjettiviroilla 8 henkilötyövuotta ja asessoreita 13 henkilötyövuotta), esittelijöitä 29,6 henkilötyövuotta ja muuta henkilökuntaa 25,5 henkilötyövuotta (joista budjettiviroilla 5,8 henkilötyövuotta). Hovioikeuden vakinaisiin virkoihin nimittämistä koskevat luvut ilmenevät jäljempänä. Hovioikeudessa on aloittanut kertomusvuonna yhteensä 53 viraston ulkopuolelta palkattua henkilöä. Heistä 21 on ollut tuomareita (ml. 2 asessoria), 22 esittelijää (ml. 2 käräjänotaaria) ja 10 kansliahenkilöstöön kuuluvaa virkamiestä (ml. harjoittelijat). Kaikki uudet esittelijät ovat aloittaneet määräaikaisissa virkasuhteissa. Hovioikeuden vakinaisista, vuoden alusta virkavapaalla olleista esittelijöistä neljä on kertomusvuonna nimitetty toiseen virkaan, toiseen tuomioistuimeen. Lisäksi 4 asessoria ja 18 pääasiassa määräaikaisessa virkasuhteessa ollutta esittelijää on jäänyt kertomusvuoden aikana virkavapaalle toisen tehtävän hoitamisen tai perhevapaan vuoksi. Kansliahenkilökunnasta 10

virkamiestä on ollut vuoden alusta taikka jäänyt vuoden aikana virkavapaalle. Kaksi kansliahenkilöstöön kuuluva virkamiestä on irtisanoutunut. Kertomusvuonna on ollut virkavapaalla kaksi sekä jäänyt eläkkeelle viisi hovioikeuden jäsentä.

Talous

Hovioikeudelle osoitettiin vuodelle 2021 määrärahoja yhteensä noin 12 895 000 euroa. Tästä noin 480 800 myönnettiin lisäresurssien palkkaamiseksi koronapandemiasta aiheutuneen ruuhkan purkamista varten. Määrärahoihin sisältyivät lisäksi vuodelta 2020 säästyneet noin 193 370 euroa, jotka siirtyivät vuoden 2021 määrärahoihin. Hovioikeus on vuoden 2021 aikana käyttänyt määrärahoja noin 12 877 000 euroa eli käyttämättä jäi noin 18 000 euroa.

Hovioikeuden toimintamenoista 95 prosenttia muodostui palkkakustannuksista, ja 5 prosenttia muista menoista.

Johtoryhmä

Hovioikeuden johtoryhmä on muissa kuin lainkäyttöasioissa keskeinen suunnittelu- ja valmisteluelin, joka toimii presidentin apuna. Johtoryhmään kuuluvat presidentti, osastojen johtajat sekä kansliapäällikkö. Myös vastaanottoyksikön vastuutuumari osallistuu kokouksiin.

Kertomusvuonna johtoryhmä kokoontui 21 kertaa. Johtoryhmässä käsiteltiin valmistelevasti hovioikeuden johtamista koskevat asiat, kuten lainkäytön ja koulutuksen järjestämiseen, nimityksiin, organisaatioon, työhyvinvointiin ja erilaisiin selvityksiin liittyviä kysymyksiä. Lisäksi johtoryhmä käsitteli vallinneeseen koronatilanteeseen liittyviä hovioikeuden toimintaohjeita.

Johtoryhmän laajennettuun kokoonpanoon kuuluvat varsinaisten jäsenten lisäksi osaston johtajien sijaiset sekä eri henkilöstöryhmien valitsemat edustajat. Vuonna 2021 laajennetussa kokoonpanossa käsiteltiin muun ohella hovioikeuden tilakapasiteettia, työpaikkaselvitystä ja vuoden 2022 resurssitarpeita.

Toimikunnat ja työryhmät

Hovioikeudessa toimii työjärjestyksen mukaan yhteistyökomitea, työsuojelutoimikunta, lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, käsikirjatoimikunta ja koulutustoimikunta sekä tuomarin ja hovioikeuden esittelijän määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämistä samoin kuin hovioikeuden esittelijän vakinaiseen virkaan nimittämistä valmistelevat toimikunnat. Presidentin asettamia muita pysyväisluonteisia toimikuntia ja työryhmiä ovat turvallisuustyöryhmä, kansliahenkilöstön koulutustyöryhmä, lausuntovaliokunta, kirjastotoimikunta, Tyhyryhmä ja hovioikeuden osastokanslioiden toiminnan kehittämistyöryhmä. Henkilöstöä hovioikeudessa edustavat henkilöstöryhmien asettamina jäsen-, esittelijä- ja kansliatoimikunnat.

Työsuojelu ja työhyvinvointi

Yleistä

Henkilökunnan työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetään huomiota monin eri tavoin. Työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä käsitellään johtoryhmässä, osastokokouksissa ja

kehityskeskusteluissa. Kehityskeskustelut käydään vuosittain koko henkilökunnan kanssa. Hovioikeudessa on kaikkia henkilöstöryhmiä edustava työsuojelutoimikunta ja työhyvinvointiryhmä.

Henkilökunnan fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan henkilökunnan käyttöön annettavilla liikunta- ja kulttuuri- tai työmatkaeduilla, tukemalla henkilökunnan ruokailua ja tarjoamalla henkilökunnan käyttöön maksuttomat kahviautomaatit.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2021 oli yhteensä 976 kalenteripäivää sisältäen 948 päivää sairaudesta ja 28 päivää tapaturmasta johtuvia poissaoloja. Hovioikeudessa noudatetaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa varhaisen tuen toimintamallia (ns. VATU-malli) työkykyriksen varhaisesta puuttumisesta ja hallinnasta sekä työkyvyn ylläpidon tukemisesta. Hovioikeuden työterveyspalveluista vastaa Suomen Terveystalo Oyj.

Työsuojelutoimikunta

Hovioikeuden työsuojelutoimikunta kokoontui 17 kertaa. Toimikunta käsitteli useassa kokouksessa erilaisia koronaviruksesta johtuvia toimenpidetarpeita hovioikeudessa. Toimikunta käsitteli myös muun ohella hovioikeudessa tehtyjen työpaikkaselvityksen ja VMBaron tuloksia sekä hovioikeuden toimitiloissa toteutettuihin korjaustoimenpiteisiin liittyviä sisäilma- ja seurantaraportteja.

Työhyvinvointiryhmä

Työhyvinvointiryhmän vastuulla on hovioikeuden työhyvinvointi- ja virkistystoiminta. Ryhmä kokoontui kertomusvuonna 7 kertaa. Ryhmässä ovat edustettuna kaikki hovioikeuden henkilöstöryhmät.

Pandemiatilanne ja siitä johtuneet kokoontumisrajoitukset ovat asettaneet kertomusvuonna toiminnalle haasteita. Toimikunta on järjestänyt henkilöstön kilometrikisan, hovioikeuden joulukalenterin sekä perinteiset jouluglögit. Lisäksi syksyllä pidettiin hovioikeuden virkistyspäivä, joka koronatilanteen vuoksi järjestettiin osastokohtaisesti. Hovioikeuden pikkujoulut siirrettiin keväälle 2022.

Yhteistoiminta hovioikeudessa

Yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 7 §:n mukaisena yhteistoimintaelimenä hovioikeudessa toimii yhteistyökomitea. Yhteistyökomitea kokoontui vuoden aikana 17 kertaa. Yhteistyökomiteassa käsiteltiin vuoden 2022 budjettia ja tulosneuvotteluiden tuloksia sekä lainkäyttö- ja kansliahenkilökunnan koulutussuunnitelmia. Lisäksi käsiteltiin muun muassa AIPA-järjestelmän käyttöönottoon liittyviä toimenpiteitä, viestintäsuunnitelmaa ja ehdotusta hovioikeudessa noudatettavista etätyöperiaatteista.

Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta

Hovioikeus myönsi vuonna 2021 hovioikeuden tuomareille ja esittelijöille 53 sivutoimilupaa. Niistä pääosa koski luennointi- tai muita koulutustehtäviä sekä erilaisten lautakuntien, toimikuntien tai vastaavien toimielinten jäsenyyksiä.

Sivutoimet, sidonnaisuudet ja tulotiedot merkitään valtakunnalliseen sähköiseen rekisteriin.

Nimitysmenettely

Hovioikeudessa käsiteltiin vuonna 2021 yhteensä 269 vakinaista tai määräaikaista virkaa/virkasuhdetta koskevaa nimitysasiaa (mukaan lukien käräjäoikeuksien tuomarin virat). Hovioikeuden haettavaksi julistamiin virkoihin/virkasuhteisiin saatiin hakemuksia yhteensä 722. Koska kukin hakemus voi kohdistua useampaan kuin yhteen virkaan, hakemuksia saatiin laskennallisesti yhteensä 4 052.

Vakinaiset tuomarin virat

Hovioikeuden kokoonpano, johon kuuluvat presidentti ja osaston johtajat, antaa tuomarinvalintalautakunnalle lausunnon hovioikeuspiirin käräjätuomarin ja käräjäoikeuden päällikkötuomarina toimivan laamannin sekä hovioikeudenneuvoksen vakinaista virkaa koskevassa nimitysmenettelyssä. Lausuntoja annettiin vuonna 2021 seuraavasti:

Hovioikeuden tuomarin virat

7 virkaa, 101 virkahakemusta ja 42 eri hakijaa, 3 haettavaksi julistamista.

Hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien tuomarin virat

24 virkaa, 374 virkahakemusta ja 171 eri hakijaa, 13 haettavaksi julistamista.

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet/tehtävät

Hovioikeus teki myös lukuisia nimityksiä hovioikeudenneuvoksen tai osaston johtajan määräaikaiseen virkasuhteeseen/tehtävään:

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet/tehtävät, jotka on julistettu haettavaksi

53 virkaa, 49 virkahakemusta ja 174 hakijaa, 9 haettavaksi julistamista. Luvut sisältävät 8 tuomarinvalintalautakunnan haettavaksi julistamaa asessorin virkaa, joiden osalta hovioikeus laati esityksen korkeimmalle oikeudelle, joka teki nimityspäätöksen. Lisäksi hovioikeus antoi määräyksen yhteensä 5 osaston johtajan ja 10 osaston johtajan sijaisen tehtävään.

Määräaikaiset (alle 6 kk:n) tuomarin virkasuhteet, joita ei ole julistettu haettavaksi

28 määräaikaista virkasuhdetta.

Kielituomarin virat

Valtioneuvoston asetuksen 13.10.2016/866 mukaan Helsingin hovioikeudessa tuli olla neljä hovioikeudenneuvoksen virkaa, joihin kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 11 §:ssä tarkoitettu kielitaito. Hovioikeudessa työskenteli vuonna 2021 kuusi hovioikeudenneuvosta, jotka täyttivät tämän kelpoisuusvaatimuksen.

Esittelijän virat

Vakinaisiin esittelijän virkoihin tehtiin 4 nimitystä vuonna 2021. Määräaikaisiin virkasuhteisiin nimitettiin yhteensä 24 uutta esittelijää. Avoimia hakemuksia saapui 31 kappaletta.

Hovioikeudessa tehtiin vuonna 2021 nimitykset seuraaviin vakinaisiin kansliahenkilökunnan virkoihin: apulaiskirjaajan Y 11 virka, lainkäyttösihteerin (erityissihteerin) Y 10 virka ja 3 lainkäyttösihteerin Y 9 virkaa. Määräaikaisista kanslian virkasuhteista tehtiin 75 nimityspäätöstä.

Viestintä

Hovioikeus pyrkii kehittämään viestintää niin, että se vastaa avoimen tietoyhteiskunnan vaatimuksia. Viestinnän lähtökohtana on oma-aloitteinen ja aktiivinen tiedottaminen sekä laadukas asiakaspalvelu. Hovioikeuden ulkoisia internetsivuja pyritään jatkuvasti kehittämään asiakkaiden tarpeita paremmin palveleviksi.

Helsingin hovioikeus tiedottaa Twitter-tilinsä (@HelsinginHO) kautta hovioikeuden julkaisuista ratkaistuista. Myös hovioikeuden toimintaan ja lainkäyttöasioihin liittyvistä tiedotteista twiitataan.

Kertomusvuonna julkaistiin 16 lainkäyttöasiaa koskevaa tiedotetta.

Viestintätyöryhmä on kiinnittänyt huomiota viestinnän kehittämistarpeisiin. Työryhmä luovutti ehdotuksensa presidentille keväällä 2020, jonka jälkeen sitä käsiteltiin hovioikeuden yhteistyökomiteassa ja johtoryhmässä. Lisäksi hovioikeuden henkilöstöryhmille varattiin mahdollisuus lausua viestintäsuunnitelmaluonnoksesta. Tarkistettu luonnos käsiteltiin vielä johtoryhmässä ja yhteistyökomiteassa. Presidentti vahvisti hovioikeuden uuden viestintäsuunnitelman 30.6.2021.

Uusi viestintäsuunnitelma sisältää osiot hovioikeuden viestinnän lähtökohdista, asiakasviestinnästä, mediaviestinnästä, muusta ulkoisesta viestinnästä, työyhteisöviestinnästä, turvallisuudesta, poikkeus- ja häiriöviestinnästä sekä viestinnän valmiuksien kehittämisestä. Suunnitelman liitteenä on myös käytännön ohjeita sekä viestinnän vastuun jakautumista ohjaava taulukko.

Mediatuomaritoiminta

Hovioikeus aloitti mediatuomaritoiminnan vuonna 2021. Mediatuomareiksi nimitettiin kaksi hovioikeudenneuvosta, joista toinen vaihtui vuoden aikana. Mediatuomarit ovat mukana kansallisen mediatuomariverkoston toiminnassa. He tukevat tehtävässään hovioikeuden ulkoisen viestinnän tavoitteita ja mediaa tarjoamalla toimittajille taustatietoa hovioikeuden toiminnasta, tuomioistuinlaitoksesta ja oikeuskäytännöstä yleensä. Mediatuomarit myös tuovat mediassa esiin tuomioistuimen ja tuomarien työn näkökulmaa sekä vähentävät hovioikeuteen liittyviä virheellisiä käsityksiä. Mediatuomarit avasivat syyskuussa Twitter-tilin (@HHOmediatuomari), joka on herättänyt runsaasti kiinnostusta. Tilillä kerrotaan kevyemmällä otteella ja kansantajuisesti hovioikeuden toiminnasta. Lisäksi mediatuomarit ovat kirjoittaneet blogikirjoituksia mediatuomariverkoston blogiin, osallistuneet Tuomioistuinviraston YouTube-tilillä julkaistun tuomioistuinmenettelyä esittelevän videon tekemiseen sekä antaneet taustatietoja ja haastatteluita medialle.

Lausuntotoiminta

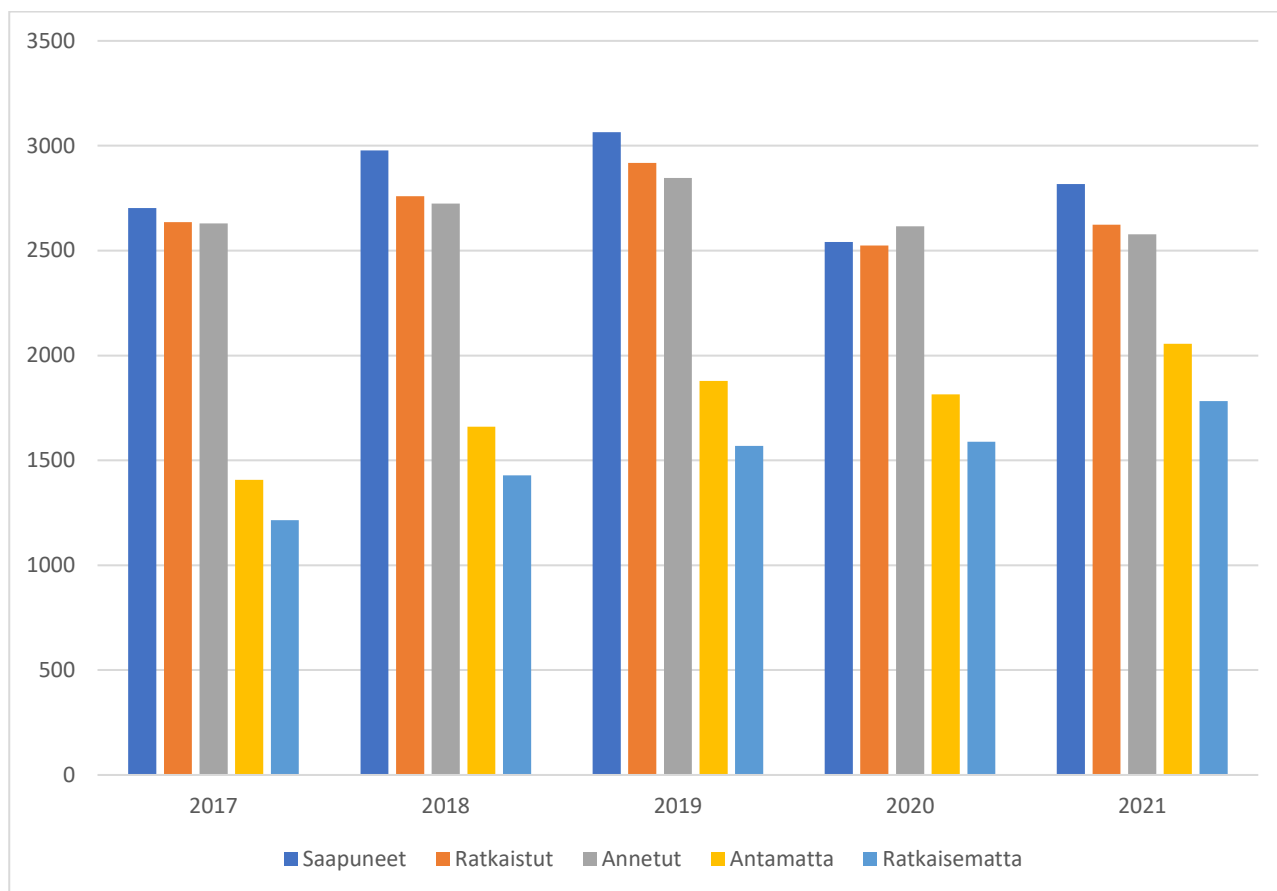
Hovioikeus antoi vuonna 2021 muun ohessa seuraavat lausunnot:

- Lausunto uutta yhteistoimintalakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja koskevasta työryhmän mietinnöstä (14.1.2021)
- Lausunto mietinnöstä, joka koskee suullisen todistelun vastaanottamista tallenteelta (18.2.2021)
- Lausunto tuomareiden koulutusuudistuksen vaikutuksista laaditusta selvityksestä (11.6.2021)
- Lausunto oikeudenkäyntikuluja riita-asioissa koskevasta arviomuistiosta (28.6.2021)
- Lausunto työryhmän ehdotuksesta valtion toimitilastrategiaksi (9.9.2021)

Edellä mainitut lausunnot on julkaistu Helsingin hovioikeuden internet-sivulla osoitteessa <https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/fi/index/lausunnot.html>.

Liite 1 - Helsingin hovioikeuden tilastoja vuosilta 2017 – 2021

Vuosi	Saapuneet	Ratkaistut	Annetut	Antamatta	Ratkaisematta
2017	2703	2636	2629	1407	1214
2018	2978	2759	2724	1660	1428
2019	3065	2918	2846	1879	1569
2020	2541	2524	2616	1815	1589
2021	2818	2624	2577	2056	1782

Liite 2 - Helsingin hovioikeuden organisaatiokaavio

